

Юрію Миколайовичу КОЧУБЕЮ

80

Юрій Миколайович Кочубей є відомим вченим-сходознавцем, дослідником у галузях арабістики, культури кримських татар і караїмів, культурних взаємовідносин України з країнами Близького та Середнього Сходу, історії українського сходознавства та питань геополітики.

Народився він 9 липня 1932 р. у м. Полтаві. Закінчив Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка, факультет міжнародних відносин (1955). У 1957–1997 рр. – на практичній роботі в МЗС України, має дипломатичний ранг “Надзвичайний і Повноважний Посол”. Юрій Миколайович працює у відділі Історіографії та джерелознавства Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України з 1991 року. Лауреат премії ім. А. Кримського НАН України (2002).

Його зацікавлення Сходом почалося ще під час навчання у Київському університеті. Полею дослідницької діяльності стала сучасна арабська література, маловивчена на той час галузь арабістики. Першою літературознавчою працею була рецензія на книгу “Стихи поэтов Египта”, що з’явилася у Москві 1956 року.

І надалі, незважаючи на завантаженість своїми прямими обов’язками, Ю.М. Кочубей продовжував вивчати арабську поезію. Спостерігаючи за літературним життям в арабських країнах, український орієталіст звернув увагу на розмаїття поетичних шкіл і протиборство двох великих тенденцій – традиціоналістів і прихильників новаторства. Ставало очевидним, що перемагають новатори, але класична школа не була викреслена з літератури, вона продовжувала користуватися любов’ю значної кількості читачів. Ю.М. Кочубей вирішив дослідити найбільш активну і популярну школу нової поезії – школу “вільного вірша”, щоб з’ясувати її особливості і побачити, в чому полягає відмінність між нею та тими школами, які продовжували користуватися традиційною поетикою. Найбільша різниця була у системі віршування: дистанціювавшись від суворих законів і норм класичної поезії, поети-новатори поступово виробили свою, значно вільнішу систему, яка відповідала сучасному ритмові життя.

В Інституті сходознавства АН СРСР він захистив дисертацію «Виникнення поезії “вільного вірша” в Іраку та її художні особливості у світлі традицій арабської поезії» (1977). Значним підсумковим внеском Юрія Миколайовича у вивчення сучасної арабської поезії став вихід його монографії «Поэзия “свободного стиха” в Ираке (40-е – 70-е гг. XX ст.)», де вперше на професійному віршознавчому рівні вчений дослідив художні особливості поезії “вільного вірша”, яка на сьогодні є провідною поетичною школою в арабському світі.

Проголошення Україною незалежності змінило до певної міри напрямок наукової праці Ю.М. Кочубея. Набули актуальності відносини з нашими південними сусідами. Особливої уваги з боку українських сходознавців потребували наші співгромадяни – корінні народи Криму, доля яких склалася трагічно. Значне місце в науковому доробку Ю.М. Кочубея займають праці з караїмознавства та історії кримських татар.

Тюркологічні інтереси сходознавця Ю.М. Кочубея охоплюють весь обшир тюркського світу, переплітаючись із пошуками в галузі історії українського сходознавства. Так, він розробляє тему доробку українських науковців у галузі вивчення азербайджанської культури. Що стосується нашого сусіда Туреччини, то значний внесок зробив Ю.М. Кочубей і у вивчення турецької культури, насамперед це стосується дослідження культурних взаємозв'язків та питань геополітики. Нещодавно ним була опублікована монографія “В.В. Дубровський (1897–1966) як сходознавець” (2011), присвячена непересічному українському тюркологу. Це – дослідження життя і творчості видатного вченого. Робиться висновок, що якби не стався погром українського сходознавства на початку 30-х рр. ХХ ст., то в особі В.В. Дубровського ми мали б першокласного тюрколога й умілого перекладача творів турецьких письменників з оригіналу.

Питання іраністики також були завжди присутні у працях Ю.М. Кочубея, присвячених А.Ю. Кримському, зокрема він широко розглядає іраністичні проблеми у таких розвідках, як “Елементи компаративізму в літературознавчих працях А.Ю. Кримського” та “Освоєння східних форм в українській поезії ХХ ст.”. Юрій Миколайович активно працював над реалізацією проекту Інституту сходознавства з публікації ненадрукованих і малодоступних сходознавчих праць А.Ю. Кримського, займаючись підготовкою до друку спадщини вченого. З його передмовою у 2008 р. вийшов перший, а у 2011 р. – другий том “Іраністики”, в якому представлені й невідомі праці А.Ю. Кримського з цієї проблематики.

Ю.М. Кочубей постійно бере участь у багатьох зібраннях сходознавців, намагається відновити чи започаткувати фахове співробітництво сходознавців і тих, хто цікавиться Сходом. Сам він є членом цілого ряду наукових товариств, таких як Всесоюзна асоціація сходознавців, Російське Палестинське товариство, Наукове товариство Шевченка (Європа), Історико-культурна асоціація “Україна – Туреччина”, Український центр ісламознавства. Не відривався вчений від наукового життя і перебуваючи за кордоном: у Франції був прийнятий до престижної асоціації орієталістів – *Société asiatique* (Париж). Має почесне звання *doctor honoris causa* (2007). Ю.М. Кочубей – президент Українського товариства зовнішньої політики (м. Київ).

Вчений брав участь у 29, 35, 37 та 38 Міжнародних конгресах сходознавців, Сходознавчих читаннях А. Кримського, численних сходознавчих конференціях у США, Польщі, Туреччині, Лівані та інших країнах.

Ю.М. Кочубей є автором понад 300 наукових робіт, серед яких – кілька монографій, біобібліографічний словник. Його наукові праці розкривають нові аспекти історії та теорії названих галузей, а також сприяють успішному розв'язанню багатьох завдань української науки.

Ю.М. Кочубей багато років був головним редактором журналу “Східний світ” (1997–2008).

Ю.М. Кочубей веде науковий семінар Інституту сходознавства, де відбувається обмін думками і здобувають необхідний досвід молоді науковці. Він неодноразово виступав опонентом на захистах дисертаційних праць. З 1998 року викладає в Дипломатичній академії України при МЗС України, читаючи там низку фахових дисциплін. Під його керівництвом підготовлена плеяда молодих дипломатів та науковців.

Він ніколи не відмовляється від найрізноманітніших відповідальних доручень – із молодечим запалом відгукується на них. Прекрасний товариш, відданий своєму покликанню. Характерною рисою Кочубея-дослідника є його увага до нібито другорядних фактів, які насправді, з точки зору перспективи, стають вагомим свідченням не лише минулого, а й освітлюють шлях до майбутнього.

У безмежній царині вивчення Сходу важко знайти тему, до якої Юрій Миколайович залишився б байдужим. Про нього неможливо судити лише за надрукованими працями – більше може сказати особисте з ним спілкування.

Бажаємо Юрію Миколайовичу Кочубею міцного козацького здоров'я і багато років плідної натхненної праці!

НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА
ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ

СЕКРЕТАРІАТ

THE NATIONAL WRITERS'
UNION OF UKRAINE

SECRETARIAT

01601, м. Київ, вул. Банкова, 2

03.07.12 № 260/01-20

на № _____ від _____

2 Bankova str., Kyiv, 01601

e-mail: nspu@ukr.net

www.nspu.at.ua

tel./fax: (+380 44) 253-45-86

Головному редакторові журналу «Східний світ»
Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України,
кандидатові філологічних наук Ю.М. Кочубею

Вельмишановний Юрію Миколайовичу!

Національна спілка письменників України тепло і сердечно вітає Вас, відомого українського вченого-сходознавця, перекладача, літературознавця, Надзвичайного і Повноваженого Посла України, дипломата з багаторічним стажем, члена Творчого об'єднання перекладачів КО НСПУ, історика-міжнародника, викладача Дипломатичної академії при МЗС України, президента Українського товариства зовнішньої політики, головного редактора журналу «Східний світ», кандидата філологічних наук, людину виняткової духовної енергії та великої душі зі славним ювілеєм – 80-літтям від дня народження!

Вашому перу належать низка цінних наукових праць з історії сходознавства в Україні, книжок «Марокко. Сучасне і майбутнє», «Голос гніву і боротьби. Сучасна арабська поезія», ряд ґрунтовних розвідок про діяльність учених-арабістів, широке коло Ваших дослідницьких інтересів становлять також українсько-арабські літературні зв'язки.

Ми радіємо Вашим вагомим науковим, літературним і творчим успіхам у відродженні сходознавства, культури, науки і духовності України. Ваші переклади творів світової літератури та ґрунтовні наукові дослідження здобули широке визнання науковців і широкого читачького загалу.

Чимало часу Ви приділяєте педагогічній роботі з обдарованою молоддю, проводите велику громадську роботу, береже діяльну участь у різноманітних літературних акціях, презентаціях художньої літератури.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, родинного щастя, всіляких гараздів, плідних наукових і перекладацьких здобутків. З роси і води Вам, наш славетний ювіляре! Ad multos annos!

9 липня 2012 року

Голова НСПУ

В.Ф. Баранов

Голова КО НСПУ

М.О. Сидоржевський

Голова ТО перекладачів КО НСПУ

В. І. Ткаченко